DOĞAN KARDEŞ ■ SEÇME ŞİİRLER

Orhan Veli

Sakın Şaşırma

YKY
YAPI KREDİ YAYINLARI

SAKIN ŞAŞIRMA

Seçme Şiirler

•

Orhan Veli

Orhan Veli'nin
YKY'deki kitapları:

Bütün Şiirleri *(2003)*
La Fontaine'in Masalları *(2003)*
Nasrettin Hoca Hikâyeleri *(2003)*
Şairin İşi *(yazılar, 2003)*
Şevket Rado'ya Mektuplar
(Oktay Rifat ve Melih Cevdet Anday ile, Haz.: E. Nedret İşli, 2002)
El Kapısında *(oyun, Turgenyev'den çeviri, Haz.: M. Sabri Koz, 1994)*
Beni Bu Güzel Havalar Mahvetti - Kendi Sesinden Şiirler *(2012)*
Hoşgör Köftecisi *(hikâyeler, 2012)*
Yalnız Seni Arıyorum: Nahit Hanım'a Mektuplar *(2014)*
Sevdaya mı Tutuldum? *(Nahit Hanım'a verdiği şiir defterleri,*
Haz.: Raşit Çavaş - Güzin Değişmez, 2015)

Doğan Kardeş
Sakın Şaşırma - Seçme Şiirler *(Haz.: Memet Fuat, 2008)*

ORHAN VELİ KANIK

Sakın Şaşırma

Seçme Şiirler

Hazırlayan
Memet Fuat

YKY
YAPI KREDİ YAYINLARI

Yapı Kredi Yayınları - 2655
Doğan Kardeş - 207
—ilkgençlik—

Sakın Şaşırma / Orhan Veli Kanık
Hazırlayan: Memet Fuat

Düzelti: Mahmure İleri

Kapak tasarımı: Nahide Dikel

Baskı: Promat Basım Yayım San. ve Tic. A.Ş.
Orhangazi Mahallesi, 1673. Sokak, No: 34 Esenyurt / İstanbul
Sertifika No: 12039

1. baskı: İstanbul, Mart 2008
21. baskı: İstanbul, Kasım 2019
ISBN 978-975-08-1388-7

© Yapı Kredi Kültür Sanat Yayıncılık Ticaret ve Sanayi A.Ş., 2011
Sertifika No: 44719

Bütün yayın hakları saklıdır.
Kaynak gösterilerek tanıtım için yapılacak kısa alıntılar dışında
yayıncının yazılı izni olmaksızın hiçbir yolla çoğaltılamaz.

Yapı Kredi Kültür Sanat Yayıncılık Ticaret ve Sanayi A.Ş.
İstiklal Caddesi No: 161 Beyoğlu 34433 İstanbul
Telefon: (0212) 252 47 00 Faks: (0212) 293 07 23
http://www.ykykultur.com.tr
e-posta: ykykultur@ykykultur.com.tr
facebook.com/YapiKrediKulturSanatYayincilik
twitter.com/YKYHaber
instagram.com/yapikrediyayinlari

Yapı Kredi Kültür Sanat Yayıncılık
PEN International Publishers Circle üyesidir.

İÇİNDEKİLER

Orhan Veli • 9

Oaristys • 11
Odamda • 12
Buğday • 14
Gemliğe doğru • 16
Edith Almera • 17
Ağacım • 18
Oktay'a Mektuplar • 19
Montör Sabri • 20
Quantitatif • 21
Robenson • 22
İnsanlar • 23
Bayram • 24
Hicret I • 25
Hicret II • 26
Gölgem • 27
Dağ Başı • 28
Şoförün Karısı • 29
Dedikodu • 30
Kitabe-i Seng-i Mezar I • 31
Kitabe-i Seng-i Mezar II • 31
Kitabe-i Seng-i Mezar III • 32

? • 33
Harbe Giden • 34
Baş Ağrısı • 35
Sabaha Kadar • 36
İstanbul İçin • 37
Ne Kadar Güzel • 38
Sevdaya mı Tutuldum? • 39
Gemilerim • 40
Güzel Havalar • 41
Anlatamıyorum • 42
Kuşlar Yalan Söyler • 43
Kaside • 44
Efkârlanırım • 45
Söz • 46
Deli eder insanı bu dünya • 47
Sakal • 48
Istanbul Türküsü • 49
Tren Sesi • 50
Değil • 51
Giderayak • 52
Keşan • 53
Misafir • 54
Eskiler Alıyorum • 55
Yol Türküleri • 56
Tahattur • 64
Altın Dişlim • 65
Şanolu Şiir • 66
İçinde • 67
Cımbızlı Şiir • 68
Ah! Neydi Benim Gençliğim! • 69
Denizi Özliyenler İçin • 70
Kapalı Çarşı • 71
Ölüme Yakın • 72
Pırpırlı Şiir • 73

Sere Serpe • 74
Gün Olur • 75
Sizin İçin • 76
İstanbul'u Dinliyorum • 77
Hürriyete Doğru • 79
Galata Köprüsü • 80
Karşı • 81
Dalgacı Mahmut • 82
Baharın İlk Sabahları • 83
Ayrılış • 84
İçerde • 85
Bir Duyma da Gör • 86
Bedava • 87
Pireli Şiir • 88
Dalga • 89
Kuyruklu Şiir • 91
Cevap • 92
Macera • 93
Birdenbire • 94
Deniz Kızı • 95
Gelirli Şiir • 96
Aşk Resmigeçiti • 97
Yaşamak • 100
Cânân • 101
İçkiye Benzer Bir Şey • 102

Orhan Veli Biyografisi • 104
Şiirlerin Yer Aldığı Kitaplar • 110

Orhan Veli

Orhan Veli'nin ölümünden sonra *Bütün Şiirleri* adlı kitabına eklenen ölçülü uyaklı ilk şiirlerinin başarısı yadsınamaz. Onun için de, birdenbire o yoldan ayrılıp neden *Garip*'e yöneldiği düşündürücüdür.

On yıl gibi kısa bir sürede bütün genç şairleri girdiği yeni yola çekebildiğine bakılırsa, bir gereksinimi herkesten önce sezdiği söylenebilir.

Biraz dirense ustaları arasında anılmaya başlayacağı bir şiiri bırakıp yeni bir şiir aranışı içine girmek bir özveridir, sonu bilinmeyen bir serüvene atılmaktır.

Üstelik de "şairane"sözcüğüyle belirlediği "şiirsel yozlaşma"dan kurtulmaya çalışırken, şiirin vazgeçilmez bazı niteliklerinden uzağa düşmeyi de göze alarak...

Her şeyi atmak, yapıyı temelinden değiştirmekti amacı...

Özlediği, "eski edebiyatların aletleriyle" halkın gereksinimlerinin savunmasını yapmak değil, halkın beğenisini aramak, bulmak, sanata egemen kılmaktı...

Orhan Veli yenilik, değişiklik, genişleme adına girdiği yeni yolun açmazlarını da çok çabuk sezdi.

1940'ta *Garip* adlı kitabıyla dinamitlediği şiirimize, 1950'de bir beyin kanaması sonucu ölürken unutulmaz güzellikte şiirler eklemiş olduğu görüldü.

Kısacık yaşamı boyunca yazdıklarıyla Türkiye'nin en geniş sevgi çemberine ulaşan şairi oldu.

Memet Fuat

OARISTYS

(In Memoriam)

Ey hâtırası içimde yemin kadar büyük,
Ey bahçesinin hoş günlere açık kapısı
Hâlâ rüyalarıma giren ilk göz ağrısı,
Çocuk alınlarda duyulan sıcak öpücük.

Ey sevgi dalımda ilk çiçek açan tomurcuk,
Kanımın akışını yenileştiren damar,
Gül rengi ışıkları sevda dolu akşamlar
İçime yeni bir fecir gibi dolan çocuk.

Ey tahta perdenin üzerinden aşan hatmi
Ve havaları seslerimizle dolu bahar,
Koşuştuğumuz yollar, oynadığımız sular,
Kâğıttan teknesinde sevinç taşıyan gemi.

Duyup karşı minarede okunan yatsıyı
Yatağıma sıcaklığını getiren rüya,
Denizlerinde onunla yaşadığım dünya
Ve ey ufku beyaz cennetlere giden kıyı.

Ah! Birçok şeyler hatırlatan erik ağacı
Ve o ilk yolculukla başlıyan hasret, zindan;
Atları çıngıraklı arabanın ardından
Beyaz, keten mendilimde sallanan ilk acı.

Ankara, Haziran 1936
(*Varlık*, 1.12.1936)

ODAMDA

Ben miyim bu şeylerin sahibi?
Kafamda bir çocuk var, meraksız.
İç âlemim oyuncaktan farksız;
Odam, içime bir ayna gibi.

Bir ışık oyunu var tavanda.
Gölgeler seslerle birleşiyor
Ve bir karga beynimi deşiyor
Azaplar kemirdiğim bu anda.

Kardeşini öldürüyor Kabil,
İçimde bir yalnızlık duygusu;
Ölüm kadar uzun yaz uykusu,
Sıkıntı ile geçilen sahil.

Bağlanıyor bir iple bir sürü
Düşünce köyleri birbirine,
Çöküyor her şeyin üzerine
Hülyam boyunca kurduğum köprü.

Ve doluyor sessiz, ordularım
Durmadan, dinlenmeden odama;
Urbam içinde yatan adama
Hayretle bakıyor dört duvarım.

Kardeşini öldürüyor Kabil,
İçimde bir yalnızlık duygusu;
Ölüm kadar uzun yaz uykusu,
Sıkıntı ile geçilen sahil.

Düşüp yatağın dalgalarına
Günlerce sürüyor bu yolculuk,
Durmadan akıtıyor bir oluk
Korkuyu sükûtun mezarına.

Ve delirmenin tatlı vehmini
Sessizlik odama dolduruyor,
Kargam hâlâ başımda duruyor
Bulmakçün beynin cehennemini.

Kardeşini öldürüyor Kabil,
İçimde bir yalnızlık duygusu;
Ölüm kadar uzun yaz uykusu,
Sıkıntı ile geçilen sahil.

Dünyaya tek gelen insan gibi
Atılıyorum bir Hint dağına
Giriyor kafamın darlığına
Kimsesiz dünyaların sahibi.

Gidip, gidip gelmede aynı his,
İskeleye ulaşmıyor çıma.
Dikiliyor ansızın karşıma
Boynum kalınlığındaki ceviz.

Kardeşini öldürüyor Kabil,
İçimde bir yalnızlık duygusu;
Ölüm kadar uzun yaz uykusu,
Sıkıntı ile geçilen sahil.

Ankara, Ekim 1936
(*Varlık*, 15.12.1936)

BUĞDAY

Düzüldü uçsuz bucaksız alay,
Çıngıraklar çalar kapılarda.
Düzüldü uçsuz bucaksız alay,
Bak, son hasad başladı rüzgârda.

Okundan ayrılmak üzere yay,
Kuyuların ağzı genişledi.
Okundan ayrılmak üzere yay,
Korku tâ kemiğime işledi.

Savruluyor gökyüzünde buğday,
Gölgeler uzaklaşıyor yerde.
Savruluyor gökyüzünde buğday,
Tanrım! Tanrım! Bir deva bu derde.

Düzüldü uçsuz bucaksız alay,
Çıngıraklar çalar kapılarda.
Düzüldü uçsuz bucaksız alay,
Bak, son hasad başladı rüzgârda.

Undan bize de pay, bize de pay,
Koşun, buğday dağıtıyor Yusuf.
Undan bize de pay, bize de pay,
Çökmeden sonu gelmiyen küsuf.

Eriyecek tencerede kalay,
Çocuklar ağlaşmasınlar dağda.
Eriyecek tencerede kalay,
Yetişmiyecek Ömer imdada.

Altında aynı eyer, aynı tay;
Arayıcısı herkes bir sesin.
Altında aynı eyer, aynı tay;
Seferi aynı köye herkesin.

Artık kuruldu bu kervansaray,
Boşuna düşünür ihtiyarlık.
Artık kuruldu bu kervansaray,
Şimdi seslerle dolu mezarlık.

İstanbul-Ankara, Eylül 1936
(*Varlık*, 15.1.1937)

Gemliğe doğru
Denizi göreceksin;
Sakın şaşırma.

(*İnkılâpçı Gençlik*, 17.10.1942)

EDITH ALMERA

İhtimal ki şu anda o,
Brüksel'e yakın
Bir gölün kenarında
Edith Alméra'yı düşünmektedir.

Edith Alméra
Kafeşantanlarda muhabbet toplıyan
Bir Çigan orkestrasının
Birinci kemancısıdır.

O,
Kendisini alkışlıyanlara
Selâm verirken
Gülümser.

Kafeşantanlar güzeldir;
İnsan,
Orada çalışan kemancı kızlara
Âşık olabilir.

Mehmet Ali Sel adıyla
Ankara, Eylül 1937
(*Varlık*, 15.10.1937)

AĞACIM

Mahallemizde
Senden başka ağaç olsaydı
Seni bu kadar sevmezdim.
Fakat eğer sen
Bizimle beraber
Kaydırak oynamasını bilseydin
Seni daha çok severdim.

Güzel ağacım!
Sen kuruduğun zaman
Biz de inşallah
Başka mahalleye taşınmış oluruz.

Ankara, Eylül 1937
(*Varlık*, 1.11.1937)

OKTAY'A MEKTUPLAR

I

10.12.37
Ankara
Saat 21

Kış, kıyamet..
Macar Lokantası'nda yazıyorum
İlk mektubumu.
Oktay'cığım
Bu gece sana
Bütün sarhoşların selâmı var.

II

12.12.37
Ankara
Saat 14.30

Şu anda dışarda yağmur yağıyor
Ve bulutlar geçiyor aynadan
Ve bugünlerde Melih'le ben
Aynı kızı seviyoruz.

III

6.1.38
Ankara
Saat 10

Bir aydan beri iş arıyorum, meteliksiz.
Ne üstte var ne başta.
Onu sevmeseydim
Belki de beklemezdim
İnsanlar için öleceğim günü.

(*Varlık*, 15.1.1938)

MONTÖR SABRİ

Montör Sabri ile
Daima geceleyin
Ve daima sokakta
Ve daima sarhoş konuşuyoruz.
O her seferinde,
"Eve geç kaldım" diyor.
Ve her seferinde
Kolunda iki okka ekmek.

Mehmet Ali Sel adıyla
Kasım 1937
(*Varlık*, 15.1.1938)

QUANTİTATİF

Güzel kadınları severim,
İşçi kadınları da severim;
Güzel işçi kadınları
Daha çok severim.

Mehmet Ali Sel adıyla
Ankara, Ocak 1938
(*Varlık*, 15.3.1940)

ROBENSON

Haminnemdir en sevgilisi
Çocukluk arkadaşlarımın
Zavallı Robenson'u ıssız adadan
Kurtarmak için çareler düşündüğümüz
Ve birlikte ağladığımız günden beri
Biçare Güliver'in
Devler memleketinde
Çektiklerine.

Kasım 1937
(*Varlık*, 15.12.1937)

İNSANLAR

Ne kadar severim o insanları!
O insanları ki, renkli, silik
Dünyasında çıkartmaların
Tavuklar, tavşanlar ve köpeklerle beraber
Yaşayan insanlara benzer.

Ankara, Ağustos 1937
(*Varlık*, 15.9.1937)

BAYRAM

Kargalar, sakın anneme söylemeyin!
Bugün toplar atılırken evden kaçıp
Harbiye Nezaretine gideceğim.
Söylemezseniz size macun alırım,
Simit alırım, horoz şekeri alırım;
Sizi kayık salıncağına bindiririm kargalar,
Bütün zıpzıplarımı size veririm.
Kargalar, ne olur anneme söylemeyin!

Kasım 1938
(*Varlık*, 15.3.1940)

HİCRET

I

Damlara bakan penceresinden
Liman görünürdü
Ve kilise çanları
Durmadan çalardı, bütün gün.
Tren sesi duyulurdu yatağından
Arada bir
Ve geceleri.
Bir de kız sevmeye başlamıştı
Karşı apartımanda.
Böyle olduğu halde
Bu şehri bırakıp
Başka şehre gitti.

İstanbul, Kasım 1937
(*Varlık*, 15.12.1937)

HİCRET

II

Şimdi kavak ağaçları görünüyor,
Penceresinden,
Kanal boyunca.
Gündüzleri yağmur yağıyor;
Ay doğuyor geceleri
Ve pazar kuruluyor, karşı meydanda.
Onunsa daima;
Yol mu, para mı, mektup mu;
Bir düşündüğü var.

Kasım 1938
(*Garip I*, 1941)

GÖLGEM

Bıktım usandım sürüklemekten onu,
Senelerdir, ayaklarımın ucunda;
Bu dünyada biraz da yaşayalım,
O tek başına,
Ben tek başıma.

Ankara, Eylül 1937
(*Varlık*, 15.12.1937)

DAĞ BAŞI

Dağ başındasın;
Derdin günün hasretlik;
Akşam olmuş,
Güneş batmış,
İçmeyip de ne haltedeceksin?

(*İnkılâpçı Gençlik*, 1.8.1942)

ŞOFÖRÜN KARISI

Şoförün karısı, kıyma bana;
El etme öyle pencereden,
Soyunup dökünüp;
Senin, eniştende gözün var;
Benimse gençliğim var;
Mapuslarda çürüyemem;
Başımı belâya sokma benim;
Kıyma bana.

(*İşte*, 15.6.1944)

DEDİKODU

Kim söylemiş beni
Süheylâ'ya vurulmuşum diye?
Kim görmüş, ama kim,
Eleni'yi öptüğümü,
Yüksekkaldırımda, güpegündüz?
Melâhat'i almışım da sonra
Alemdara gitmişim, öyle mi?
Onu sonra anlatırım, fakat
Kimin bacağını sıkmışım tramvayda?
Gûya bir de Galataya dadanmışız;
Kafaları çekip çekip
Orada alıyormuşuz soluğu;
Geç bunları, anam babam, geç;
Geç bunları bir kalem;
Bilirim ben yaptığımı.

Ya o, Muallâ'yı sandala atıp,
Ruhumda hicranın'ı söyletme hikâyesi?

KİTABE-İ SENG-İ MEZAR

I

Hiçbir şeyden çekmedi dünyada
Nasırdan çektiği kadar;
Hattâ çirkin yaratıldığından bile
O kadar müteessir değildi;
Kundurası vurmadığı zamanlarda
Anmazdı ama Allahın adını,
Günahkâr da sayılmazdı.
Yazık oldu *Süleyman Efendi*'ye

Ankara, Nisan 1938
(*İnsan*, 1.10.1938)

KİTABE-İ SENG-İ MEZAR

II

Mesele falan değildi öyle,
To be or not to be kendisi için;
Bir akşam uyudu;
Uyanmayıverdi.
Aldılar, götürdüler.
Yıkandı, namazı kılındı, gömüldü.
Duyarlarsa öldüğünü alacaklılar
Haklarını helâl ederler elbet.
Alacağına gelince...
Alacağı yoktu zaten rahmetlinin.

Ocak 1940
(*Varlık*, 15.3.1940)

KİTABE-İ SENG-İ MEZAR

III

Tüfeğini deppoya koydular,
Esvabını başkasına verdiler.
Artık ne torbasında ekmek kırıntısı,
Ne matrasında dudaklarının izi;
Öyle bir rûzigâr ki,
Kendi gitti,
İsmi bile kalmadı yadigâr.
Yalnız şu beyit kaldı,
Kahve ocağında, el yazısiyle:
"Ölüm Allahın emri,
Ayrılık olmasaydı."

Eylül 1941
(*İnsan*, 1.8.1943)

?

Neden liman diyince
Hatırıma direkler gelir
Ve açık deniz diyince yelken?

Mart diyince kedi,
Hak diyince işçi
Ve neden ihtiyar değirmenci
Allaha inanır düşünmeden?

Ve rüzgârlı havalarda
Yağmur iğri yağar?

Ankara, Mart 1938
(*İnsan*, 1.10.1938)

HARBE GİDEN

Harbe giden sarı saçlı çocuk!
Gene böyle güzel dön;
Dudaklarında deniz kokusu,
Kirpiklerinde tuz;
Harbe giden sarı saçlı çocuk!

Mayıs 1940
(*Garip I*, 1941)

BAŞ AĞRISI

I

Yollar ne kadar güzel olsa,
Gece ne kadar serin olsa,
Beden yorulur,
Baş ağrısı yorulmaz.

II

Şimdi evime girsem bile
Biraz sonra çıkabilirim
Mademki bu esvaplarla ayakkaplar benim
Ve mademki sokaklar kimsenin değil.

Ankara, Nisan 1938
(*İnsan*, 1.10.1938)

SABAHA KADAR

Şu şairler sevgililerden beter;
Nedir bu adamlardan çektiğim?
Olur mu böyle, bütün bir geceyi
Bir mısraın mahremiyetinde geçirmek?

Dinle bakalım, işitebilir misin
Türküsünü damların, bacaların
Yahut da karıncaların buğday taşıdıklarını
Yuvalarına?

Beklemesem olmaz mı güneşin doğmasını
Kullanılmış kafiyeleri yollamak için,
Kapıma gelecek çöpçülerle,
Deniz kenarına?

Şeytan diyor ki: "Aç pencereyi;
Bağır, bağır, bağır; sabaha kadar."

Nisan 1939
(*Varlık*, 15.3.1940)

İSTANBUL İÇİN

Nisan

İmkânsız şey
Şiir yazmak,
Âşıksan eğer;
Ve yazmamak,
Aylardan nisansa.

Arzular ve Hâtıralar

Arzular başka şey,
Hâtıralar başka.
Güneşi görmeyen şehirde,
Söyle, nasıl yaşanır?

Böcekler

Düşünme,
Arzu et sade!
Bak, böcekler de öyle yapıyor.

Dâvet

Bekliyorum
Öyle bir havada gel ki,
Vazgeçmek mümkün olmasın.

Nisan 1940
(*Garip I*, 1941)

NE KADAR GÜZEL

Çayın rengi ne kadar güzel,
Sabah sabah,
Açık havada!
Hava ne kadar güzel!
Oğlan çocuk ne kadar güzel!
Çay ne kadar güzel!

(*Garip I*, 1941)

SEVDAYA MI TUTULDUM?

Benim de mi düşüncelerim olacaktı,
Ben de mi böyle uykusuz kalacaktım,
Sessiz, sedasız mı olacaktım böyle?
Çok sevdiğim salatayı bile
Aramaz mı olacaktım?
Ben böyle mi olacaktım?

Nisan 1939
(*Varlık*, 15.3.1940)

GEMİLERİM

Elifbamın yapraklarında
Gemilerim, yelkenli gemilerim.
Giderler yamyamların memleketlerine
Gemilerim, yan yata yata;
Gemilerim, kurşunkalemiyle çizilmiş;
Gemilerim, kırmızı bayraklı.
Elifbamın yapraklarında
Kız Kulesi,
Gemilerim.

Kasım 1938
(*Varlık*, 15.3.1940)

GÜZEL HAVALAR

Beni bu güzel havalar mahvetti,
Böyle havada istifa ettim
Evkaftaki memuriyetimden.
Tütüne böyle havada alıştım,
Böyle havada âşık oldum;
Eve ekmekle tuz götürmeyi
Böyle havalarda unuttum;
Şiir yazma hastalığım
Hep böyle havalarda nüksetti;
Beni bu güzel havalar mahvetti.

Nisan 1940
(*Garip I*, 1941)

ANLATAMIYORUM

(*moro romantico*)

Ağlasam sesimi duyar mısınız,
Mısralarımda;
Dokunabilir misiniz,
Gözyaşlarıma, ellerinizle?

Bilmezdim şarkıların bu kadar güzel,
Kelimelerinse kifayetsiz olduğunu
Bu derde düşmeden önce.

Bir yer var, biliyorum;
Her şeyi söylemek mümkün;
Epiyce yaklaşmışım, duyuyorum;
Anlatamıyorum.

Nisan 1940
(*Garip I*, 1941)

KUŞLAR YALAN SÖYLER

İnanma, ceketim, inanma
Kuşların söylediklerine;
Benim mahrem-i esrarım sensin.

İnanma, kuşlar bu yalanı
Her bahar söyler.
İnanma, ceketim, inanma!

Nisan 1940
(*Garip I*, 1941)

KASİDE

Elinde Bursa çakısı,
Boynunda kırmızı yazma;
Değnek soyarsın akşamlara kadar,
Filya tarlasında.

Ben sana hayran,
Sen cama tırman.

Eylül 1940
(*Garip I*, 1941)

EFKÂRLANIRIM

Mektup alır, efkârlanırım;
Rakı içer, efkârlanırım;
Yola çıkar, efkârlanırım.
Ne olacak bunun sonu, bilmem.
"Kâzım'ım" türküsünü söylerler,
Üsküdar'da;
Efkârlanırım.

Eylül 1940
(*Garip I*, 1941)

SÖZ

Aynada başka güzelsin,
Yatakta başka;
Aldırma söz olur diye;
Tak takıştır,
Sür sürüştür;
İnadına gel,
Piyasa vakti,
Mahallebiciye.

Söz olurmuş,
Olsun;
Dostum değil misin?

Şubat 1941
(*Garip I*, 1941)

Deli eder insanı bu dünya;
Bu gece, bu yıldızlar, bu koku,
Bu tepeden tırnağa çiçek açmış ağaç

SAKAL

Hanginiz bilir, benim kadar,
Karpuzdan fener yapmasını;
Sedefli hançerle, üstüne,
Gülcemal resmi çizmesini;
Beyit düzmesini;
Mektup yazmasını;
Yatmasını,
Kalkmasını;
Bunca yılın Halime'sini
Hanginiz bilir, benim kadar,
Memnun etmesini?

Değirmende ağartmadık biz bu sakalı!

Temmuz 1941
(*İnkılâpçı Gençlik,* 18.7.1942)

ISTANBUL TÜRKÜSÜ

Istanbul'da, Boğaziçi'nde,
Bir fakir Orhan Veli'yim;
Veli'nin oğluyum,
Târifsiz kederler içinde.

Urumelihisarı'na oturmuşum;
Oturmuş da bir türkü tutturmuşum:

"Istanbul'un mermer taşları;
Başıma da konuyor, konuyor aman, martı kuşları;
Gözlerimden boşanır hicran yaşları;
Edalı'm,
Senin yüzünden bu hâlim."

"Istanbul'un orta yeri sinama;
Garipliğim, mahzunluğum duyurmayın anama;
El konuşur, sevişirmiş; bana ne?
Sevdalı'm,
Boynuna vebâlim!"

Istanbul'da Boğaziçi'ndeyim;
Bir fakir Orhan Veli;
Veli'nin oğlu;
Târifsiz kederler içindeyim.

(*Ülkü*, 1.2.1945)

TREN SESİ

Garîbim;
Ne bir güzel var avutacak gönlümü,
Bu şehirde,
Ne de bir tanıdık çehre;
Bir tren sesi duymayagöreyim,
İki gözüm,
İki çeşme.

DEĞİL

Bilmem ki nasıl anlatsam;
Nasıl, nasıl, size derdimi!
Bir dert ki yürekler acısı,
Bir dert ki düşman başına.
Gönül yarası desem...
Değil!
Ekmek parası desem...
Değil!
Bir dert ki...

Dayanılır şey değil.

GİDERAYAK

Handan, hamamdan geçtik,
Gün ışığındaki hissemize razıydık;
Saadetinden geçtik,
Ümidine razıydık;
Hiçbirini bulamadık;
Kendimize hüzünler icadettik,
Avunamadık;
Yoksa biz...
Biz bu dünyadan değil miydik?

(*Ülkü*, 1.1.1945)

KEŞAN

21.8.1942,
Cumhuriyet Hanı'nda;
Ne güzel bir geceydi!
Sabaha karşı yağmur yağdı.

Güneş doğdu, ufuk kana boyandı;
Çorbam geldi, sıcak sıcak;
Kamyon geldi kapımıza dayandı.

Karnım tok,
Sırtım pek;
Ver elini Edirne şehri.

MİSAFİR

Dün fena sıkıldım akşama kadar;
İki paket cigara bana mısın demedi;
Yazı yazacak oldum, sarmadı;
Keman çaldım ömrümde ilk defa;
Dolaştım,
Tavla oynayanları seyrettim,
Bir şarkıyı başka makamla söyledim;
Sinek tuttum, bir kibrit kutusu;
Allah kahretsin, en sonunda,
Kalktım, buraya geldim.

ESKİLER ALIYORUM

Eskiler alıyorum
Alıp yıldız yapıyorum
Musikî ruhun gıdasıdır
Musikîye bayılıyorum

Şiir yazıyorum
Şiir yazıp eskiler alıyorum
Eskiler verip Musikîler alıyorum

Bir de rakı şişesinde balık olsam

YOL TÜRKÜLERİ

"Hereke'den çıktım yola,
Selâm verdim sağa sola,
Haydi, benim bu dünyaya garip gelmiş şairim,
Yolun açık ola!"

İzmit sokakları yaprak içindeydi;
Başımda, unutamadığım şehrin havası;
Dilimde hep oraların şarkıları;
Ellerim ceplerimde,
Bir aşağı, bir yukarı.
Sonbahar;
İzmit sokakları yaprak içindeydi.

"İzmit'in köprüsü betondur beton,
Nasıl kadrin bilmez yanında yatan,
Sensin gece gündüz gözümde tüten.
Yüreğim yanıktır, ciğerim delik,
Of of, kemirir bağrımı of, ince hastalık."

Arifiye!
Şoför durdu, Enistütü Mektebi, dedi.
Süleyman Edip bey müdürün adı.
Bir yol da burada duralım;
Ellerinde nasır, yüzlerinde nur,
Yarına ümitle yürüyenlere
Bir selâm uçuralım.

“Ada yolu kestane
Aman dökülür tane tane.”

Ada demek, Adapazarı demek;
Kadehler şişe olur Çark’ın başında;
Zaten efkârlısın,
Ayağını denk al, şekerim.

“Hükümat önünden geçtim,
Oturdum bir kahve içtim,
Hendek’te bir güzel gördüm,
Yavuklumdan vazgeçtim;
Hendeğin yolları taştan,
Sen çıkardın beni baştan.”

Sabahları erken kalkılıyor yolculukta;
Doğan güneşe karşı,
Dertler biraz daha unutulmuş,
Gurbete biraz daha alışılmış,
Yapılacak işler düşünülüyor.

“Düzce yolu düz gider,
Aman bir edalı kız gider.”

Düzce’deyim Yeşil Yurt otelinde.
Otelin önü çarşı,
Salepçiler salep satar otele karşı.

>

Yine dertli geçirdim geceyi,
Şarkılar, türkülerle:

"Evlerinin yüzü aşı boyası,
İnsaf bilmez yüreğine acı değesi,
Duyduğumdan beterini duyası."

Alışamıyacak mıyım,
Unutamıyacak mıyım?
Güneşten sonra yattım,
Güneşten önce kalktım;
Pencereden dışarıya şöyle bir baktım:
Ufuk, yeşil yeşil, ağarıyordu.
Sevgilim, dedim,
Dördüncü uykudadır şimdi;
Galata Köprüsü açılmak üzeredir;
Kül rengi sulara
Kirli bir gün ışığı dökülecektir.
Çatanalar, mavnalar, kayıklar,
Limanda sıra bekliyen gemilerin arasında
İnsanlar hayat mücadelesinde;
Adamlar, kadınlar, çocuklar;
Ellerinde yemek çıkınları,
Rejiye giden işçi kızlar.

"Benden selâm olsun Bolu Beyi'ne,
Çıkıp şu dağlara yaslanmalıdır;
Ok gıcırtısından, kalkan sesinden,
Dağlar seda verip seslenmelidir."

Hey, hey!
Hey dağlar, hey dağlar, Bolu'nun dağları, hey!
Savulun geliyorum, hey Bolu beyleri!
Böyle olur yüksek yerin rüzgârı;
Böylesine söyletir insanı.

Yokuş çıkar, döne döne;
Yokuştan bir Döne çıkar;
İsa Balı'nın ardından
Hanoğlu Kocabey çıkar;
Ayvaz çıkar, Hoylu çıkar;
Bir yardan Köroğlu çıkar:
"Hemen Mevlâ ile sana dayandım,
Arkam sensin, kalem sensin, dağlar hey!"

Kır At'a nal mı dayanır?
Dağlar uykudan uyanır,
Yer gök kızıla boyanır.
Bu dağlardan geçmedinse,
Bu sulardan içmedinse,
Yaşadım deme be, ahbap.
El dayanmaz, diş dayanmaz pınar başlarında
Kavaklar yatar, boylu boyunca.
Ovaya kereste indiren arabalardan
Ses gelir, inceden ince:

>

“Arabalar yük indirir ovaya,
Arabacı değnek vurur düveye,
Başın döner, bakamazsın havaya.”

Arabacı nasıl kıyar düvesine?
Varı yoğu bir çift öküzü,
Gelinlik bir kızı,
Üç tane kuzu;
Her şey ateş pahasına.

Korozman yaptık yolda posta ile.
Canım posta, gülüm posta,
Selâm götür eşe dosta.

Şehirliden vilâyete ilâm verilmiş,
Belediye meydanına radyo kurulmuş;
Verdiğimiz haberlerin özeti...
Falan filân;
Bir teneke benzin aldık karaborsadan,
“Dayan!” dedik.

Gerede’nin yolu,
Reşadiye gölü.
Bir göl ki...
İnsanın şair olup şiir söyliyeceği geliyor.

“Akşam oldu yine bastı kareler.”
Oturdum sırtın üstüne.
Geçmiş günleri düşündüm.
Askerdim, Adilhan köyündeydim;
Böyle bir akşamdı yine;
İçimde yine İstanbul hasreti,
Dalmış düşünmüştüm:

“Bu dağlar Koru dağları değil,
Bu köy Adilhan köyü değil;
Ne şu değirmen Ferhat ağanın,
Ne de bu türkü hazin;
Ne açım, ne susuz,
Ne de gurbet elde yalnız.
Hele güneş bir çekilsin,

Gideceğim bir ahçı dükkânına
Bu akşam da orada içeceğim;
Hele şu Haliç vapuru
İskeleye yanaşsın,
Yolcular çıksın hele;
En güzel saati şimdi Eyüp’ün.”

Haydi yavrum, yolcu yolunda gerek.

>

Nihayet görüntü Ibrıcık köyü.
– Selâmün aleyküm kahveci dayı!
– Aleyküm selâm, evlât,
Bir hastamız var, makine bekliyor.
Bir hastaları varmış, makine bekliyor.
Gübre kokuyor kahvenin peykeleri.
Herkesin derdi başka;
Memleket, hemşeri?
Sinop.

"Uy neyimiş neyimiş, aman aman,
Kaderim böyle imiş,
Yâr üstüne yâr sevmek, aman aman,
Ateşten gömleğimiş."

"Gerede'ye vardık, günlerden pazar
Kaldırımlarında yosmalar gezer;
Bilmem, bu gurbetlik ne kadar uzar.
Yüreğim yanıktır, ciğerim delik,
Of of, kemirir bağrımı of, ince hastalık."

Zonguldak yolundayız.
Dağların tepesinden,
Birdenbire denizi göreceğiz.
Denizi gökle bir göreceğiz.
Şimal rüzgâriyle öpüşeceğiz.
O yolcu, biz yolcu,
Şimal rüzgârları gelecek uzaktan.
Güneşli bir günde,
Masmavi göreceğiz Karadeniz'i.
Balkaya'dan Kapuz'a kadar,
Karış karış biliriz biz bu şehri;
Eki'nin çiçekli bahçeleri
Rıhtıma kömür taşıyan vagonlariyle;
Paydos saatlerinde yollara dökülen
Soluk benizli insanlariyle.

.....

"Siyah akar Zonguldağın deresi;
Yüz karası değil, kömür karası;
Böyle kazanılır ekmek parası."

Gemiler vardı limanda gemiler
Her biri yeni bir ufka gider.

1945

TAHATTUR

Alnımdaki bıçak yarası
Senin yüzünden;
Tabakam senin yadigârın;
"İki elin kanda olsa gel" diyor
Telgrafın;
Nasıl unuturum seni ben,
Vesikalı yârim?

Temmuz 1940
(*Küllük*, 1.9.1940)

ALTIN DİŞLİM

Gel benim canımın içi, gel yanıma;
İpek çoraplar alayım sana;
Taksilere bindireyim,
Çalgılara götüreyim seni.
Gel,
Gel benim altın dişlim;
Sürmelim, ondüle saçlım, yosmam;
Mantar topuklum, bopsitilim, gel.

ŞANOLU ŞİİR

Kadehlerin biri gelir, biri gider;
Mezeler çeşit çeşit;
Bir sevdiğim şanoda şarkı söyler;
Biri yanıbaşımda;
İçer içer, ötekini kıskanır.
Kıskanma, güzelim, kıskanma;
Senin yerin başka,
Onun yeri başka.

İÇİNDE

Denizlerimiz var, güneş içinde;
Ağaçlarımız var, yaprak içinde;
Sabah akşam gider gider geliriz,
Denizlerimizle ağaçlarımız arasında,
Yokluk içinde.

CIMBIZLI ŞİİR

Ne atom bombası,
Ne Londra Konferansı;
Bir elinde cımbız,
Bir elinde ayna;
Umurunda mı dünya!

AH! NEYDİ BENİM GENÇLİĞİM!

Nerde böyle hüzünlenmek o zaman;
İçip içip ağlamak,
Uzaklara dalıp şarkı söylemek;
Hafta sekiz ben eğlentide;
Bugün saz, yarın sinema,
Beğenmedin Aile Bahçesi;
Onu da beğenmedin, parka;
Sevdiğim dillere destan;
Sevdiğim,
Meyil verdiğim;
Ben dizinin dibinde elpençe divan,
Samanlık seyran.
Nerde,
Nerde,
Nerde böyle hüzünlenmek o zaman!

(1.2.1947)

DENİZİ ÖZLİYENLER İÇİN

Gemiler geçer rüyalarımda,
Allı pullu gemiler, damların üzerinden;
Ben zavallı,
Ben yıllardır denize hasret,
"Bakar bakar ağlarım".

Hatırlarım ilk görüşümü dünyayı,
Bir midye kabuğunun aralığından:
Suların yeşili, göklerin mavisi,
Lâpinaların en hârelisi...
Hâlâ tuzlu akar kanım
İstiridyelerin kestiği yerden.

Neydi o deli gibi gidişimiz,
Bembeyaz köpüklerle, açıklara!
Köpükler ki fena kalpli değil,
Köpükler ki dudaklara benzer;
Köpükler ki insanlarla
Zinaları ayıp değil.

Gemiler geçer rüyalarımda,
Allı pullu gemiler, damların üzerinden;
Ben zavallı,
Ben yıllardır denize hasret.

(*Aile*, Nisan 1947)

KAPALI ÇARŞI

Giyilmemiş çamaşırlar nasıl kokar bilirsin,
Sandık odalarında;
Senin de dükkânın öyle kokar işte.
Ablamı tanımazsın,
Hürriyette gelin olacaktı, yaşasaydı;
Bu teller onun telleri,
Bu duvak onun duvağı işte.
Ya bu camlardaki kadınlar?
Bu mavi mavi,
Bu yeşil yeşil fistanlı...
Geceleri de ayakta mı dururlar böyle?
Ya şu pembezar gömlek?
Onun da bir hikâyesi yok mu?
Kapalı Çarşı diyip te geçme;
Kapalı Çarşı,
Kapalı kutu.

(*Varlık*, 1.3.1947)

ÖLÜME YAKIN

Akşamüstüne doğru, kış vakti;
Bir hasta odasının penceresinde;
Yalnız bende değil yalnızlık hâli;
Deniz de karanlık, gökyüzü de;
Bir acaip, kuşların hâli.

Bakma fakirmişim, kimsesizmişim;
– Akşamüstüne doğru, kış vakti –
Benim de sevdalar geçti başımdan.
Şöhretmiş, kadınmış, para hırsıymış;
Zamanla anlıyor insan dünyayı.

Ölürüz diye mi üzülüyoruz?
Ne ettik, ne gördük şu fâni dünyada
Kötülükten gayri?

Ölünce kirlerimizden temizlenir,
Ölünce biz de iyi adam oluruz;
Şöhretmiş, kadınmış, para hırsıymış,
Hepsini unuturuz.

PIRPIRLI ŞİİR

Uyandım baktım ki bir sabah,
Güneş vurmuş içime;
Kuşlara, yapraklara dönmüşüm,
Pır pır eder durur, bahar rüzgârında.
Kuşlara, yapraklara dönmüşüm;
Cümle âzâm isyanda;
Kuşlara, yapraklara dönmüşüm;
Kuşlara,
Yapraklara.

SERE SERPE

Uzanıp yatıvermiş, sere serpe;
Entarisi sıyrılmış, hafiften;
Kolunu kaldırmış, koltuğu görünüyor;
Bir eliyle de göğsünü tutmuş.
İçinde kötülüğü yok, biliyorum;
Yok, benim de yok ama...
Olmaz ki!
Böyle de yatılmaz ki!

(*Varlık*, 1.9.1946)

GÜN OLUR

Gün olur, alır başımı giderim,
Denizden yeni çıkmış ağların kokusunda
Şu ada senin, bu ada benim,
Yelkovan kuşlarının peşi sıra.

Dünyalar vardır, düşünemezsiniz;
Çiçekler gürültüyle açar;
Gürültüyle çıkar duman topraktan.

Hele martılar, hele martılar,
Her bir tüylerinde ayrı telâş!..

Gün olur, başıma kadar mavi;
Gün olur, başıma kadar güneş;
Gün olur, deli gibi...

(*Aile*, Temmuz 1947)

SİZİN İÇİN

Sizin için, insan kardeşlerim,
Her şey sizin için;
Gece de sizin için, gündüz de;
Gündüz gün ışığı, gece ay ışığı;
Ay ışığında yapraklar;
Yapraklarda merak;
Yapraklarda akıl;
Gün ışığında binbir yeşil;
Sarılar da sizin için, pembeler de;
Tenin avuca değişi,
Sıcaklığı,
Yumuşaklığı;
Yatıştaki rahatlık;
Merhabalar sizin için;
Sizin için limanda sallanan direkler;
Günlerin isimleri,
Ayların isimleri,
Kayıkların boyaları sizin için;
Sizin için postacının ayağı,
Testicinin eli;
Alınlardan akan ter,
Cephelerde harcanan kurşun;
Sizin için mezarlar, mezar taşları,
Hapishaneler, kelepçeler, idam cezaları;
Sizin için;
Her şey sizin için.

(*Yaprak*, 1.5.1949)

İSTANBUL'U DİNLİYORUM

İstanbul'u dinliyorum, gözlerim kapalı;
Önce hafiften bir rüzgâr esiyor;
Yavaş yavaş sallanıyor
Yapraklar, ağaçlarda;
Uzaklarda, çok uzaklarda,
Sucuların hiç durmıyan çıngırakları;
İstanbul'u dinliyorum, gözlerim kapalı;

İstanbul'u dinliyorum, gözlerim kapalı;
Kuşlar geçiyor, derken;
Yükseklerden, sürü sürü, çığlık çığlık.
Ağlar çekiliyor dalyanlarda;
Bir kadının suya değiyor ayakları;
İstanbul'u dinliyorum, gözlerim kapalı;

İstanbul'u dinliyorum, gözlerim kapalı;
Serin serin Kapalı Çarşı;
Cıvıl cıvıl Mahmutpaşa;
Güvercin dolu avlular.
Çekiç sesleri geliyor doklardan,
Güzelim bahar rüzgârında ter kokuları;
İstanbul'u dinliyorum, gözlerim kapalı;

>

İstanbul'u dinliyorum, gözlerim kapalı;
Başında eski âlemlerin sarhoşluğu,
Loş kayıkhaneleriyle bir yalı;
Dinmiş lodosların uğultusu içinde
İstanbul'u dinliyorum, gözlerim kapalı;

İstanbul'u dinliyorum, gözlerim kapalı;
Bir yosma geçiyor kaldırımdan;
Küfürler, şarkılar, türküler, lâf atmalar.
Bir şey düşüyor elinden yere;
Bir gül olmalı;
İstanbul'u dinliyorum, gözlerim kapalı;

İstanbul'u dinliyorum, gözlerim kapalı;
Bir kuş çırpınıyor eteklerinde;
Alnın sıcak mı değil mi, biliyorum;
Dudakların ıslak mı değil mi, biliyorum;
Beyaz bir ay doğuyor fıstıkların arkasından
Kalbinin vuruşundan anlıyorum;
İstanbul'u dinliyorum.

(*Varlık*, 1.6.1947)

HÜRRİYETE DOĞRU

Gün doğmadan,
Deniz daha bembeyazken çıkacaksın yola.
Kürekleri tutmanın şehveti avuçlarında,
İçinde bir iş görmenin saadeti,
Gideceksin;
Gideceksin ırıpların çalkantısında.
Balıklar çıkacak yoluna, karşıcı;
Sevineceksin.
Ağları silkeledikçe
Deniz gelecek eline pul pul;
Ruhları sustuğu vakit martıların,
Kayalıklardaki mezarlarında,
Birden,
Bir kıyamettir kopacak ufuklarda.
Denizkızları mı dersin, kuşlar mı dersin;
Bayramlar seyranlar mı dersin, şenlikler cümbüşler mi?
Gelin alayları, teller, duvaklar, donanmalar mı?
Heeeey!
Ne duruyorsun be, at kendini denize;
Geride bekliyenin varmış, aldırma;
Görmüyor musun, her yanda hürriyet;
Yelken ol, kürek ol, dümen ol, balık ol, su ol;
Git gidebildiğin yere.

(*Aile*, Ekim 1947)

GALATA KÖPRÜSÜ

Dikilir Köprü üzerine,
Keyifle seyrederim hepinizi.
Kiminiz kürek çeker, sıya sıya;
Kiminiz midye çıkarır dubalardan;
Kiminiz dümen tutar mavnalarda;
Kiminiz çımacıdır halat başında;
Kiminiz kuştur, uçar, şairâne;
Kiminiz balıktır, pırıl pırıl;
Kiminiz vapur, kiminiz şamandıra;
Kiminiz bulut, havalarda;
Kiminiz çatanadır, kırdığı gibi bacayı,
Şıp diye geçer Köprü'nün altından;
Kiminiz düdüktür, öter;
Kiminiz dumandır, tüter;
Ama hepiniz, hepiniz...
Hepiniz geçim derdinde.
Bir ben miyim keyif ehli, içinizde?
Bakmayın, gün olur, ben de
Bir şiir söylerim belki sizlere dair;
Elime üç beş kuruş geçer;
Karnım doyar benim de.

(*Varlık*, 1.5.1947)

KARŞI

Gerin, bedenim, gerin;
Doğan güne karşı.
Duyur duyurabilirsen,
Elinin, kolunun gücünü,
Ele güne karşı.

Bak! dünya renkler içinde!
Bu güzel dünya içinde
Sevin sevinebilirsen,
İnsanlığın haline karşı.

Durmadan işliyen saatlerde
Dişli dişliye karşı;
Dişlilerin arasında,
Güçsüz güçlüye karşı.
Herkes bir şeye karşı.
Küçük hanım, yatağında, uykuda,
Rüyalarına karşı.

Gerin, bedenim, gerin,
Doğan güne karşı.

(*Aile*, Ekim 1949)

DALGACI MAHMUT

İşim gücüm budur benim,
Gökyüzünü boyarım her sabah,
Hepiniz uykudayken.
Uyanır bakarsınız ki mavi.

Deniz yırtılır kimi zaman,
Bilmezsiniz kim diker;
Ben dikerim.

Dalga geçerim kimi zaman da,
O da benim vazifem;
Bir baş düşünürüm başımda,
Bir mide düşünürüm midemde,
Bir ayak düşünürüm ayağımda,
Ne haltedeceğimi bilemem.

(*Yaprak*, 1.3.1949)

BAHARIN İLK SABAHLARI

Tüyden hafif olurum böyle sabahlar;
Karşı damda bir güneş parçası,
İçimde kuş cıvıltıları, şarkılar;
Bağıra çağıra düşerim yollara;
Döner döner durur başım havalarda.

Sanırım ki günler hep güzel gidecek;
Her sabah böyle bahar;
Ne iş güç gelir aklıma, ne yoksulluğum.
Derim ki: "Sıkıntılar duradursun!"
Şairliğimle yetinir,
Avunurum.

(*Yaprak*, 15.5.1949)

AYRILIŞ

Bakakalırım giden geminin ardından;
Atamam kendimi denize, dünya güzel;
Serde erkeklik var, ağlıyamam.

(*Aile*, Ekim 1949)

İÇERDE

Pencere, en iyisi pencere;
Geçen kuşları görürsün hiç olmazsa;
Dört duvarı göreceğine.

(*Yaprak*, 1.6.1949)

BİR DUYMA DA GÖR

Bir duyma da gürültüsünü
Dallarda çıtırdayarak açılan fıstıkların,
Gör bak ne oluyorsun.
Bir duyma da gör şu yağan yağmuru;
Çalan çanı, konuşan insanı.
Bir duyma da kokusunu yosunların,
İstakozun, karidesin,
Denizden esen rüzgârın...

(*Yaprak*, 15.6.1949)

BEDAVA

Bedava yaşıyoruz, bedava;
Hava bedava, bulut bedava;
Dere tepe bedava;
Yağmur çamur bedava;
Otomobillerin dışı,
Sinamaların kapısı,
Camekânlar bedava;
Peynir ekmek değil ama
Acı su bedava;
Kelle fiyatına hürriyet,
Esirlik bedava;
Bedava yaşıyoruz, bedava.

(*Yaprak*, 15.4.1949)

Bozuk Düzen:

PİRELİ ŞİİR

Bu ne acaip bilmece!
Ne gündüz biter, ne gece.
Kime söyleriz derdimizi;
Ne hekim anlar, ne hoca.

Kimi işinde gücünde,
Kiminin donu yok kıçında.
Ağız var, burun var, kulak var;
Ama hepsi başka biçimde.

Kimi peygambere inanır;
Kimi saat köstek donanır;
Kimi kâtip olur, yazı yazar;
Kimi sokaklarda dilenir.

Kimi kılıç takar böğrüne;
Kimi uyar dünya seyrine:
Karı hesabına geceleri,
Gündüzleri baba hayrına.

Bu düzen böyle mi gidecek?
Pireler filleri yutacak;
Yedi nüfuslu haneye
Üç buçuk tayın yetecek?

Karışık bir iş vesselâm.
Deli dolu yazar kalem.
Yazdığı da ne? Bir sürü
İpe sapa gelmez kelâm.

(*Varlık*, 1.7.1946)

DALGA

Mesut sanmak için kendimi
Ne kâğıt isterim, ne kalem;
Parmaklarımda cıgaram,
Dalar giderim mavisinden içeri
Karşımda duran resmin.

Giderim, deniz çeker;
Deniz çeker, dünya tutar.
İçkiye benzer bir şey mi var,
Bir şey mi var ki havada
Deli eder insanı, sarhoş eder?

Bilirim, yalan, hepsi yalan;
Taka olduğum, tekne olduğum yalan;
Suların kaburgalarımdaki serinliği,
İskotada uğuldayan rüzgâr,
Haftalarca dinmeyen motor sesi,
Yalan.

Ama gene de,
Gene de güzel günler geçirebilirim;
Geçirebilirim bu mâvilikte,
Suda yüzen karpuz kabuğundan farksız,
Ağacın gökyüzüne vuran aksinden,
Her sabah erikleri saran buğudan,
Buğudan, sisten, ışıktan, kokudan...

>

II

Ne kâğıt yeter, ne kalem,
Mesut sanmam için kendimi.
Bunların hepsi... hepsi fasafiso.
Ne takayım, ne tekneyim.
Öyle bir yerde olmalıyım,
Öyle bir yerde olmalıyım ki,
Ne karpuz kabuğu gibi,
Ne ışık, ne sis, ne buğu gibi...
İnsan gibi.

(*Yaprak*, 1.12.1949)

KUYRUKLU ŞİİR

Uyuşamayız, yollarımız ayrı;
Sen ciğercinin kedisi, ben sokak kedisi;
Senin yiyeceğin, kalaylı kapta;
Benimki aslan ağzında;
Sen aşk rüyası görürsün, ben kemik.

Ama seninki de kolay değil, kardeşim;
Kolay değil hani,
Böyle kuyruk sallamak Tanrının günü.

(*Yaprak*, 15.12.1949)

CEVAP

– Ciğercinin kedisinden sokak kedisine –

Açlıktan bahsediyorsun;
Demek ki sen komünistsin.
Demek bütün binaları yakan sensin.
İstanbul'dakileri sen,
Ankara'dakileri sen...
Sen ne domuzsun, sen!

(*Yaprak*, 15.1.1950)

MACERA

Küçüktüm, küçücüktüm,
Oltayı attım denize;
Bir üşüşüverdi balıklar,
Denizi gördüm.

Bir uçurtma yaptım, telli duvaklı;
Kuyruğu ebemkuşağı renginde;
Bir salıverdim gökyüzüne;
Gökyüzünü gördüm.

Büyüdüm, işsiz kaldım, aç kaldım;
Para kazanmak gerekti;
Girdim insanların içine,
İnsanları gördüm.

Ne yârdan geçerim, ne serden;
Ne denizlerden, ne gökyüzünden ama...
Bırakmıyor son gördüğüm,
Bırakmıyor geçim derdi.

Oymuş, diyorum, zavallı şairin
Görüp göreceği.

(*Yaprak*, 15.3.1950)

BİRDENBİRE

Her şey birdenbire oldu.
Birdenbire vurdu gün ışığı yere;
Gökyüzü birdenbire oldu;
Mavi birdenbire.
Her şey birdenbire oldu;
Birdenbire tütmeye başladı duman topraktan;
Filiz birdenbire oldu, tomurcuk birdenbire.
Yemiş birdenbire oldu.

Birdenbire,
Birdenbire;
Her şey birdenbire oldu.
Kız birdenbire, oğlan birdenbire;
Yollar, kırlar, kediler, insanlar...
Aşk birdenbire oldu,
Sevinç birdenbire.

(*Yaprak*, 1.4.1950)

DENİZ KIZI

Denizden yeni mi çıkmıştı neydi;
Saçları, dudakları
Deniz koktu sabaha kadar;
Yükselip alçalan göğsü deniz gibiydi.

Yoksuldu, biliyorum
– Ama boyna da yoksulluk sözü edilmez ya –
Kulağımın dibinde, yavaş yavaş,
Aşk türküleri söyledi.

Neler görmüş, neler öğrenmişti kim bilir,
Denizle buğaz buğaza geçen hayatında!
Ağ yamamak, ağ atmak, ağ toplamak,
Olta yapmak, yem çıkarmak, kayık temizlemek...
Dikenli balıkları hatırlatmak için
Elleri ellerime değdi.

O gece gördüm, onun gözlerinde gördüm;
Gün ne güzel doğarmış meğer açık denizde!
Onun saçları öğretti bana dalgayı;
Çalkandım durdum rüyalar içinde.

1943
(*Yaprak*, 15.6.1950)

GELİRLİ ŞİİR

İstanbul'dan ayva da gelir, nar gelir,
Döndüm baktım, bir edalı yâr gelir,
Gelir desen dar gelir;
Gün aşırı alacaklılar gelir.
Anam anam,
Dayanamam,
Bu iş bana zor gelir.

(*Varlık*, 1.1.1951)

AŞK RESMİGEÇİTİ*

Birincisi o incecik, o dal gibi kız,
Şimdi galiba bir tüccar karısı.
Ne kadar şişmanlamıştır kim bilir.
Ama yine de görmeyi çok isterim,
Kolay mı? ilk göz ağrısı.

İkincisi Münevver Abla, benden büyük
Yazıp yazıp bahçesine attığım mektupları
Gülmekten katılırdı, okudukça.
Bense bugünmüş gibi utanırım
O mektupları hatırladıkca.

..... çıkar
..... dururduk mahallede
..... halde
..... yan yana yazılırdı duvarlara
..... yangın yerlerinde.

Dördüncüsü azgın bir kadın,
Açık saçık şeyler anlatırdı bana.
Bir gün de önümde soyunuverdi
Yıllar geçti aradan, unutamadım,
Kaç defa rüyama girdi.

>

* Şairin el yazısıyla yazdığı ve diş fırçasını sardığı bir kâğıtta bulunan, yer yer okunamayan bu şiir, sonradan Varlık Yayınları'nca *Bütün Şiirleri*'ne alınırken bazı boşlukları doldurulmuş, ama bu arada akla yakın görünmeyen birtakım değişiklikler de yapılmıştır.

Beşinciyi geçip altıncıya geldim.
Onun adı da Nurinnisa.
Ah güzelim
Ah esmerim
Ah
Canımın içi Nurinnisa.

Yedincisi, Aliye, kibar bir kadın.
Ama ben pek varamadım tadına.
Bütün kibar kadınlar gibi
Küpe fiyatına, kürk fiyatına.

Sekizinci de o bokun soyu.
Elin karısında namus ara,
Kendinde arandı mı küplere bin.
Üstelik .....
Yalanın düzenin bini bir para.

Ayten'di dokuzuncunun adı.
İş başında şunun bunun esiri,
Ama bardan çıktı mı,
Kiminle isterse onunla yatar.

Onuncusu akıllı çıktı
..... gitti .....
Ama haksız da değildi hani.
Sevişmek zenginlerin harcıymış
İşsizlerin harcıymış.
İki gönül bir olunca
Samanlık seyranmış ama,
İki çıplak da, olsa olsa,
Bir hamama yakışırmış.

İşine bağlı bir kadındı on birinci.
Hoş, olmasın da ne yapsın,
Bir zalimin yanında gündelikçi.
..... leksandra
Geceleri odama gelir,
Sabahlara kadar kalır.
Konyak içer, sarhoş olur,
Sabahı da işbaşı yapardı şafakla.

Gelelim sonuncuya.
Hiçbirine bağlanmadım
Ona bağlandığım kadar.
Sade kadın değil, insan.
Ne kibarlık budalası,
Ne malda mülkte gözü var.
Hür olsak der,
Eşit olsak der.
İnsanları sevmesini bilir
Yaşamayı sevdiği kadar.

(*Son Yaprak*, 1.2.1951)

YAŞAMAK

I

Biliyorum, kolay değil yaşamak,
Gönül verip türkü söylemek yâr üstüne;
Yıldız ışığında dolaşıp geceleri,
Gündüzleri gün ışığında ısınmak;
Şöyle bir fırsat bulup yarım gün,
Yan gelebilmek Çamlıca tepesine...
– Bin türlü mavi akar Boğaz'dan –
Her şeyi unutabilmek maviler içinde.

II

Biliyorum, kolay değil yaşamak;
Ama işte
Bir ölünün hâlâ yatağı sıcak,
Birinin saati işliyor kolunda.
Yaşamak kolay değil ya kardeşler,
Ölmek de değil;

Kolay değil bu dünyadan ayrılmak.

(*Aile*, (17), Nisan 1951)

CÂNÂN

Cânân ki Degüstasyon'a gelmez
Balıkpazarı'na hiç gelmez.

(*Yeni Dergi,* 1.2.1951)

İÇKİYE BENZER BİR ŞEY

İçkiye benzer bir şey var bu havalarda.
Kötü ediyor insanı, kötü...
Hele bir de hasretlik oldu mu serde;
Sevdiğin başka yerde,
Sen başka yerde;
Dertli ediyor insanı, dertli.

İçkiye benzer bir şey var bu havalarda,
Sarhoş ediyor insanı, sarhoş.

(*Varlık*, 1.9.1951)

KANIK, ORHAN VELİ *(İstanbul, 14 Nisan 1914 - İstanbul, 14 Kasım 1950)* Şair.

Varlık'ta yayımlanan ilk şiirlerinde Mehmet Ali Sel, bazı çevirilerinde Adil Hanlı imzasını kullandı. Cumhurbaşkanlığı Senfoni Orkestrası şeflerinden Bando Heyeti Başkanı Mehmet Veli Kanık'ın oğlu. Yazar Adnan Veli Kanık kardeşidir. Çocukluğu Beykoz, Beşiktaş ve Cihangir semtlerinde geçti. Galatasaray Lisesi'nde yatılı olarak başladığı ilkokulu babasının Ankara'ya atanması üzerine Ankara Gazi İlkokulu'nda, ortaöğrenimini yine yatılı olarak Ankara Erkek Lisesi'nde tamamladı (1928-32). Lise yıllarında hocaları Ahmet Hamdi Tanpınar, Rıfkı Melûl Meriç, Halil Vedat Fıratlı ve Yahya Saim Sinanoğlu'nun ilgisini gördü. Bir süre İÜEF Felsefe Bölümü'ne devam etti (1932-36). Ankara PTT Genel Müdürlüğü Telgraf İşleri Reisliği Milletlerarası Nizamlar Bürosu'nda memur olarak çalıştı (1936-42). Askerlik görevini Gelibolu'da yedek subay olarak tamamladıktan sonra MEB Tercüme Bürosu'nda çalışmaya başladı (1945-47); ancak daha sonra, "kurumda anti-demokratik bir hava esmeye başladığı"nı söyleyerek bu görevinden istifa etti. 1 Ocak 1949 tarihinden itibaren 15 günde bir yayımlanan iki sayfalık (tek yaprak) *Yaprak* dergisini çıkarmaya başladı. 15 Haziran 1950'ye kadar 27 sayı yayımlanan bu dergiyi parasal güçlükler nedeniyle yayımlayamaz olunca Ankara'dan ayrılarak İstanbul'a döndü (*Son Yaprak* adlı özel bir sayı arkadaşları tarafından ölümü üzerine yayımlandı). Aynı yılın kasım ayında, bir haftalığına gittiği Ankara'da bir gece, belediyenin kablo döşetmek için açtırdığı bir çukura düşerek başından yaralandı. İstanbul'a döndükten sonra bir arkadaşının evinde otururken birdenbire fenalaştı ve kaldırıldığı Cerrahpaşa Hastanesi'nde 14 Kasım Salı günü beyin kanamasından öldü. Rumelihisarı'ndaki Aşiyan Mezarlığı'na gömüldü.

İlk yazılarını lise yıllarında çıkardığı *Sesimiz* adlı okul dergisinde yayımladı. Nahit Sırrı Örik'in teşvikiyle *Varlık* dergisine gönderdiği ilk şiirleri ("Oaristys", "Ebabil", "Düşüncelerimin Başucunda", "Eldorado") 1 Aralık 1936 tarihinde şu notla basılmıştır: "Varlık'ın şiir kadrosu yeni ve genç imzalarla zenginleşmektedir. Aşağıda dört şiirini okuyacağınız Orhan Veli, şimdiye kadar yazılarını hiç neşretmemiş olmasına rağmen olgun bir sanat sahibidir. Gelecek sayılarımız onun ve arkadaşları Oktay Rifat, Melih Cevdet, Mehmet Ali Sel'in şiirimize getirdikleri yeni havayı daha iyi belirtecektir." ("Mehmet Ali Sel" Orhan Veli'nin

ilk şiirlerinde kullandığı imzadır.) Daha sonraki şiir ve yazılarını *İnsan*, *Ses*, *Gençlik*, *Küllük*, *İnkılâpçı Gençlik* dergilerinde yayımladı. 1947'den sonra çeviriye ağırlık verdi; M.A. Aybar'ın çıkardığı *Hür* ve *Zincirli Hürriyet* adlı gazetelerde eleştiriler, *Ulus*'ta "Yolcu Notları" başlıklı yazılar yayımladı.

1936-37 arasında yayımladığı şiirlerinde, Fransız sembolist şairlerin (Baudelaire, Verlaine, Rimbaud) ve bu şairlerin etkisinde yazan A. Haşim, A.H. Tanpınar, A.M. Dıranas ve C.S. Tarancı etkisi görülen Orhan Veli, şairliğinin ilk yıllarında, hece ölçüsüne dayanan, kafiye ve redife özen gösteren şiirler yazdı. Bu şiirlerinde geçmişi özleyiş, çocukluk anıları, doğa sevgisi, umutsuzluk ve yalnızlık gibi temaları hüzünlü bir lirizm ve akıcı bir dille işledi. Eski biçimde yazılmış olduğu için sağlığında yayımlanan hiçbir kitabına almadığı bu şiirleri yayımladığı tarihten yaklaşık bir yıl gibi kısa bir zaman sonra, "yeni biçimli" ilk şiiri "Ağaç"ı (Oktay Rifat'la birlikte) yayımladı. Fransız sembolistlerinin etkisinden çabucak kurtularak bir sonraki kuşağın modern ve gerçeküstücü (A. Breton, P. Eluard, P. Soupault, J. Supervielle) şairlerin etkisinde, şiirde vezin, kafiye ve söz sanatlarını bırakarak serbest şiire yöneldi.

1941'de liseden arkadaşları Oktay Rifat ve Melih Cevdet ile birlikte, ortaklaşa çıkardıkları *Garip* adlı şiir kitabına A. Breton tarafından 1924'te kaleme alınmış olan "Gerçeküstücülük Bildirgesi"nden (*Manifeste du Surrealisme*) esinlenerek yazdığı imzasız bir önsözle Türk şiirindeki yenileşme hareketini başlattı. "Şiir Hakkında Düşünceler" başlıklı bu önsöz, aslında 1939-40 yıllarında *Varlık*'ta yayımladığı "Şiire Dair" başlıklı yazılarını içeriyordu. "Bu kitap sizi alışılmış şeylerden şüpheye davet edecektir" ibaresiyle başlayan kitabın önsözünde ad belirtmeden hem Nâzım Hikmet'in toplumcu şiirine, hem de simgeci ve geleneksel hece şiirine karşı çıkan Orhan Veli, şiirin "insanın beş duyusuna değil, kafasına hitap eden bir söz sanatı" olduğunu, ölçü ve uyağın şiiri yozlaştırdığını, bunun için şaireneliğe sırt çevrilerek yeni araçlar ve yeni yollarla çoğunluğa seslenmek gerektiğini vurguluyordu. Konuşma diline yaslanan bu yeni şiir sokaktaki adamın yaşamına eğilmeli, sözcük hiyerarşisine ve parıltılı sözcüklerin egemenliğine son vermeliydi.

Garip'in önsözünde ileri sürülen bu düşünceler ve kitapta yer alan Orhan Veli, Oktay Rifat ve Melih Cevdet Anday'ın dönemin şiir anlayışına taban tabana zıt ve "garip" şiirleri, özellikle eski kalıplara bağlı kalarak yazan şairler, eski şiiri savunan yazarlar ve tutucu kesimler

tarafından tepkiyle karşılandı; Garip akımı anlayışı çerçevesinde yazan şairler ve onları savunan diğerleri alay konusu oldular. Örneğin, Y. Z. Ortaç 28 Mart 1940 tarihli *Akbaba* dergisinde "Vezin gitti, kafiye gitti, mana gitti. Türk şiirinin berceste mısraı diye 'Yazık oldu Süleyman Efendiye' rezaletini alkışladılar. Sanatın darülacezesiyle tımarhanesi el ele verdi, birkaç mecmuanın sahifesinde saltanat kurdular. Ey Türk gençliği! Sizi bu hayasızlığın suratına tükürmeye davet ediyorum" sözlerini içeren kışkırtıcı bir yazı yazdı. Ayrıca dönemin toplumcu gerçekçi anlayışı savunan yazarları da Garip hareketine uzak durmayı yeğlediler. *Garip* yayımlanmadan bir yıl önce Türkiye Komünist Partisi Genel Sekreteri Reşat Fuat Baraner, *Yeni Edebiyat* dergisinde Ali Rıza takma adıyla yazdığı bir yazıda O. Veli, O. Rifat ve M. Cevdet'i "Bobstiller" olarak niteledi (daha sonra Attilâ İlhan da Garipçileri aynı şekilde niteleyecektir). Ancak şiirdeki bu yenileşme hareketini baştan beri çok büyük bir ilgiyle izleyen Nurullah Ataç'ın koşulsuz desteği geldikten sonra Garip akımı Türk şiirini kökten sarsan, etkileyen, giderek de belirleyen bir devrim niteliğine dönüştü.

Orhan Veli'nin Garip şiiri hareketinin tipik örneğini oluşturan "Kitabe-i Seng-i Mezar I" adlı şiiri ("Hiçbir şeyden çekmedi dünyada / Nasırdan çektiği kadar; / Hattâ çirkin yaratıldığından bile / O kadar müteessir değildi; / Kundurası vurmadığı zamanlarda / Anmazdı ama Allahın adını, / Günahkâr da sayılmazdı. / Yazık oldu Süleyman Efendi'ye") sokakta, berber dükkânı ve kahvehane gibi mekânlarda dilden dile dolaşan bir şiir oldu. Orhan Veli başlıca özelliği hemen hemen her türlü süsten arınmış bir yalınlık, içtenlik, duygulara olduğu kadar düşünce ve akla da seslenmek olan bu şiirlerinde, "güzel söyleyiş"ten kaçınarak "anlam"a yöneldi. Beğenisi eski şiirin kurallarıyla belirlenen, kalıplaşmış, kısıtlı bir çevreye hitap etmektense yığınlara seslenmeyi seçti. Bu seçiminin doğal sonucu olarak, o zamana dek şiire giremeyen birçok sözcük ve günlük yaşayıştan sayısız tip, Orhan Veli şiirinde kendine yer buldu.

Türk şiirindeki Garip akımı ya da "Birinci Yeni"nin en gönülden destekçisi N. Ataç, Orhan Veli'nin, şiirden "belâgat"i kovmasının öneminden söz ederken, Orhan Veli şiirini bir "mucize" olarak niteler: "Şiiri manası, hayalleri, düşünceleri, duyguları için sevenlere, gün oluyor imreniyorum. Onlar biliyor şiirde ne aradıklarını, ben bilmiyorum. Yalnız ben değil, yeni şiirden hoşlanan hiçbirimiz bilemiyoruz. Neden Orhan Veli'nin şiiri iyi de Orhan Veli gibi yazmaya özenenlerin, onun işlediği

konuları işlemeye kalkanların yazdıkları şiirler iyi değil, bu sırrı hangimiz çözebiliyoruz? Orhan Veli 'Kâzım'ın türküsünü söylerler / Efkârlanırım' diyor, hayran oluyorum. Oysaki bu 'efkârlanmak' sözünü başka nerede görsem, beylik bir lakırdı, basmakalıp bir lakırdı diye bir tiksinti geliyor içime. Doğrusu, ondokuzuncu yüzyıl sonuna doğru büyük bir devrim oldu şiirde. Verlaine'in, 'Tut belâgati de sıkıver ümüğünü!' sözü eski şiiri, şu kuralları olan, öğretilen, öğrenilen şiiri öldürüverdi. O günden beri şiiri yitirdik, ne olduğunu sezdiğimiz için, bulduğumuz için yitirdik. Anladık ki şiir bir mucizedir; karşılaşınca hayran olduğumuz, ama ne olduğunu bir türlü söyleyemediğimiz bir mucize. Onların beğendikleri, sevdikleri hep belâgat, yalnız belâgat. Yeni anlayış sıktı o belâgatin ümüğünü!.. Orhan Veli'nin yolundan gitmek, onun konularını işlemek, onun gibi 'efkârlanmak' demek de belâgat. Mucize taklit edilir mi?" Turgut Uyar ise Orhan Veli'nin çıkışını şöyle değerlendirir: "Orhan Veli'nin ilk ve en önemli özelliği, bilindiği gibi, şiirde 'şairanelik'e karşı açtığı savaştır. 'Gülü ve bülbülü' sürüp çıkarmıştır şiirden. O, bu sürüp çıkarma işini, büyük bir bilinçle ve gerekçeyle yapıyordu: yeni bir insan getiriyordu Türk şiirine. Kendi deyişi ile, şiire uzak düşmüş bir insanın şiirini yapıyordu. Küçük insandı bu: büyük kentlerde çalışan, ezilip horlanan, kıt kanaat geçinen, dünyası ve zevkleri küçük insan. Bir çeşit tevekküle varan dünyayı ve düzeni kabullenmişliği, gündelik küçük alışkanlıklarından vazgeçmezliği, ezilmişliğin verdiği hoşgörüsü ile sevimli bir 'tip' haline gelen küçük insan..."

Garip'in, Oktay Rifat ve Melih Cevdet'in şiirlerinden ayrı, yalnızca kendi şiirlerinin yer aldığı ikinci baskısına yazdığı önsözde Orhan Veli, gerek "*Garip*"le başlattıkları yenileşme hareketinin değerlendirilmesine yönelik saptamalarında, gerekse genel olarak şiir ve kendi şiiri hakkındaki yaklaşımlarında, işi ve çabasını evrensel boyutta kavrayışının örneğini verir: "Şiirdeki garip mefhumu üzerine bugün bir yazı yazmağa kalksam herhalde aynı şeyleri yazmam. Ama, bundan dolayı kim beni haksız bulabilir? Onları beş sene evvel yazmıştım. Beş sene sonra da aynı şeyleri söyliyecek olduktan sonra ne diye yaşadım? O günden ölsem olmaz mıydı? (...) Yazdıkça farkediyorum; *Garip*'in müdafaasına kalkışmış gibi bir hâlim var. *Garip*'i kimseye karşı değil, kendime karşı müdafaa etmek isterim. Bunun, etrafımı hiçe sayışımdan geldiğini de sanmayın. *Garip*'i başkalarından evvel kendime karşı müdafaa etmek isteyişim, ondaki kusurları, başkalarından çok, kendim bildiğim içindir. (...) Bu bahsi derinleştirmek isterdim. Ama

söyliyeceğim sözlerin âlimâne olmasından korkuyorum. Şiir hakkında âlimâne olmadan da söylenebilecek sözler var. Fakat *Garip*'i yazdığım zaman, daha ziyade, garipliğin nereden geldiğini düşünmüş, şiirin kıymetleri üzerinde o kadar durmamıştım. Gerçi o kıymetleri, o vakitler, pek de bilmiyordum ya. Ama bugün öyle değil. Şiir üzerine hem tecrübem fazla, hem bilgim."

Genel olarak *Garip*'i sürdüren ikinci şiir kitabı *Vazgeçemediğim* ile Orhan Veli, A. Bezirci'ye göre, "Yalnızca kavgayı değil, kendi şiirini de düşünür. (...) Katı ilkelerden ucun ucun sıyrılmaya, yıkıcılıktan yapıcılığa geçmeye, kendi şiirini estetik yönden daha da geliştirmeye çalışır." Yer yer uyağa başvurur, halk şiirinden yararlanır. Halk şiirini günün beğenisine uydurma yolunda yapılmış bir deneme olarak nitelenen *Destan Gibi*'den sonra *Yenisi*'de *Garip*'e bağlanabilecek şiirlerin yanı sıra yeni temalara yöneldiği, daha toplumsallaştığı görülür.

Yarı siyasi yarı edebi bir kavga dergisi olan *Yaprak*'ı yayımladığı dönemde ise şiirlerinde, S. Hilav'ın değerlendirmesiyle, "duygusal bir halkçılık" eğilimi görülmeye başlar. 1945'ten sonraki bu dönemde S. Eyüboğlu'nun halkçı sanat anlayışına yaklaştı; yalın bir halk diliyle tekerleme izlenimi veren bu şiirlerinde şaşırtıcılıktan uzak duygular, yaşama sevinci, sokaktaki insanın sorunları gibi konulara eğildi. İnce yergi ve taşlama öğelerinin ağır bastığı bu şiirlerde ("Altındağ", "Sucunun Türküsü", "Sizin İçin", "Galata Köprüsü", "Karşı", "Pireli Şiir", "Delikli Şiir") geleneksel halk şiirinin olanaklarından yararlandı. Bu dönem şiirlerinden bir bölümünü 1949'da yayımladığı son kitabı *Karşı*'da topladı.

Orhan Veli, Türk edebiyatında çığır açmış bir şair olarak kendisinden sonra gelen şairleri etkilemeye devam etmiştir. A. Bezirci onun Türk şiirindeki yerini "... yeni şiirin kurulmasında Orhan Veli'nin büyük payı vardır. Gerçi bu payın sınırları bir yere değin şiirimizin yararına olmuştur, ama bir yerden sonra da Orhan Veli şiirinin zararına olmuştur. Çünkü kuruculuk hareketi ve apansız gelen ölüm, onun kendi şiirini kurma zamanını daraltmıştır. Neyse ki, Orhan Veli bu kısa zamanı dahi çok iyi kullanmasını bilmiştir. Yıkıcılık şiirlerinin ardı sıra kuruculuk şiirleri de vermiştir. Bunlar Orhan Veli'nin Ahmet Haşim, Yahya Kemal, Nâzım Hikmet, Cahit Sıtkı, Ahmet Muhip gibi seçkin şairler arasında yer almasını sağlayacak yeterliktedir" biçiminde değerlendirir. Şiirlerinden yapılan seçmeler İngilizce, Almanca, Fransızca, Rusça ve Yunanca gibi çeşitli dillere çevrilerek basıldı.

Yapıtları: Şiir: *Garip* (şiir hakkında düşünceler; Melih Cevdet, Oktay Rifat ve Orhan Veli'den seçilmiş şiirler), İst.: Resimli Ay Matb. 1941 (yalnız Orhan Veli'nin şiirlerinden oluşan genişletilmiş 2. bas., 1946); *Vazgeçemediğim*, İst.: Marmara Kitabevi, 1945; *Destan Gibi*, İst., 1946 (yb *Destan Gibi* [Yol Türküleri], B.R. Eyüboğlu'nun resimleriyle İst.: Sebat B., 1969); *Yenisi*, İst.: İnkılâp Kitabevi, 1947; *Karşı*, Ank.: Güney Matb.1949; *Bütün Şiirleri*, İst.: Varlık, 1951; *Seçme Şiirler* (der. M. Fuat), İst.: Adam, 1997.
Düzyazı: *Nesir Yazıları* (makale ve öyküleri), İst.: Varlık, 1953 (yb *Denize Doğru* adıyla İst.: Varlık, 1969); *Edebiyat Dünyamız* (der. A. Bezirci), Ank.: Bilgi, 1975 (yb *Bütün Yazıları I | Sanat ve Edebiyat Dünyamız*, İst.: Can, 1982); *Bütün Yazıları II | Bindiğimiz Dal*, (der. A. Bezirci) İst.: Can, 1982.
Çocuk Kitabı: *Nasrettin Hoca Hikâyeleri* (72 manzum fıkra), İst.: Doğan Kardeş, 1949.
Derleme: *Fransız Şiiri Antolojisi*, İst.: Varlık, 1947.
Çeviri: *Bir Kapı ya Açık Durmalı ya Kapalı* (A. de Musset; O. Rifat ile), Ank.: MEB, 1943; *Scapin'in Dolapları* (Molière), Ank.: MEB, 1944; *Sicilyalı yahut Resimli Muhabbet* (Molière), Ank.: MEB, 1944; *Tartuffe* (Molière), Ank.: MEB, 1944; Versailles Tulûatı (Molière), Ank.: MEB, 1944; *Barberine* (A. de Musset), Ank.: MEB, 1944; *Üç Hikâye* (N.V. Gogol; E. Güney ile), Ank.: MEB, 1945; *Turcaret* (A.R. Lesage), Ank.: MEB, 1946; *La Fontaine'in Masalları* (2 c., 49 fabl), İst.: Doğan Kardeş, 1948; *Hamlet ve Venedikli Tüccar* (Shakespeare; Ş. Erdeniz ile), İst.: Doğan Kardeş, 1949; *Batıdan Şiirler* (O. Rifat ve M. Cevdet ile), İst.: Yeditepe, 1953; *Antigone* (J. Anouilh), Ank.: MEB, 1955; *Saygılı Yosma* (J.P. Sartre), İst.: Ataç, 1961; *Bütün Çeviri Şiirleri* (der. A. Bezirci), İst.: Can, 1982; *El Kapısında* (İ.S. Turgenyev), İst.: YKY, 1994 (çevriyazı ve notlar, M.S. Koz).
Kaynaklar: Y. Köksal (haz.), *Orhan Veli*, İst., 1952; A.V. Kanık, *Orhan Veli İçin* (ölümünün ardından yazılanlar), İst., 1953; Necatigil, *İsimler*, 208; Acaroğlu, 146-147; *Papirüs*, Orhan Veli Özel Sayısı S. 8 (Ocak 1967); M. Uyguner, *Orhan Veli Kanık*, İst., 1967; ay, *Orhan Veli'nin Dil ve Şiir Üzerine Düşünceleri*, Ank., 1967; A. Bezirci, *Orhan Veli Kanık*, İst., 1967; ay, *Orhan Veli ve Seçme Şiirleri*, İst., 1976; Turgut Uyar, *Bir Şiirden*, İst., 1983, s. 94-95; H. Sazyek, *Cumhuriyet Dönemi Türk Şiirinde Garip Hareketi*, Ank., 1996; Kurdakul, *Sözlük*, 347-348; Karaalioğlu, 298-299; M. Kutlu, "Kanık, Orhan Veli", *TDEA*, V, 143-144; Ş. Kurdakul, *Çağdaş Türk Edebiyatı III*, Ank., 1992, 188-196; E. Canberk, "Kanık, Orhan Veli", *DBİA*, IV, 413-414; M.Ş. Özsoy, *Kanık'sadığım Orhan Veli*, İst.: 2001.

Tanzimattan Bugüne Edebiyatçılar Ansiklopedisi, YKY

Şiirlerin Yer Aldığı Kitaplar

Dergilerde Yayımladığı Ama Kitaplarına Almadığı Eski Biçimli Şiirleri (1. basım: 1951, Varlık, *Bütün Şiirleri* 1. basım içinde)
Oaristys • Odamda • Buğday

Dergilerde Yayımladığı Ama Kitaplarına Almadığı Yeni Biçimli Şiirleri (1. basım: 1951, Varlık, *Bütün Şiirleri* 1. basım içinde) Edith Almera • Ağacım • Oktay'a Mektuplar • Montör Sabri • Quantitatif

Garip (1. basım: 1941, Resimli Ay Matbaası)
Gemliğe doğru • Robenson • İnsanlar • Bayram • Hicret I • Hicret II • Gölgem • Dağ Başı • Şoförün Karısı • Dedikodu • Kitabe-i Seng-i Mezar I • Kitabe-i Seng-i Mezar II • Kitabe-i Seng-i Mezar III • ? • Harbe Giden • Baş Ağrısı • Sabaha Kadar • İstanbul İçin • Ne Kadar Güzel • Sevdaya mı Tutuldum? • Gemilerim • Güzel Havalar • Anlatamıyorum • Kuşlar Yalan Söyler • Kaside • Efkârlanırım • Söz

Vazgeçemediğim (1. basım: 1945, Marmara Kitabevi)
Deli eder insanı bu dünya • Sakal • Istanbul Türküsü • Tren Sesi • Değil • Giderayak • Keşan • Misafir • Eskiler Alıyorum

Destan Gibi (1. basım: 1946, Ölmez Eserler)
Yol Türküleri

Yenisi (1. basım: 1947, İnkılap)
Tahattur • Altın Dişlim • Şanolu Şiir • İçinde • Cımbızlı Şiir • Ah! Neydi Benim Gençliğim! • Denizi Özliyenler İçin • Kapalı Çarşı • Ölüme Yakın • Pırpırlı Şiir • Sere Serpe

Karşı (1. basım: 1949, Güney Matbaası)
Gün Olur • Sizin İçin • İstanbul'u Dinliyorum • Hürriyete Doğru • Galata Köprüsü • Karşı • Dalgacı Mahmut • Baharın İlk Sabahları • Ayrılış • İçerde • Bir Duyma da Gör • Bedava • Pireli Şiir

Sağlığında Yayımlanan Son Şiirleri (1. basım: 1951, Varlık, *Bütün Şiirleri* 1. basım içinde)
Dalga • Kuyruklu Şiir • Cevap • Macera • Birdenbire • Deniz Kızı

Ölümünden Sonra Yayımlanan Son Şiirleri (1. basım: 1951, Varlık, *Bütün Şiirleri* 1. basım içinde; 1952, Varlık, *Bütün Şiirleri* 3. basım içinde)
Gelirli Şiir [1951] • Aşk Resmigeçiti [1951] • Yaşamak [1951]

Sağlığında Yayımlamadığı Yeni Biçimli Şiirleri (1. basım: 1981, Bilgi, *Bütün Şiirleri* 14. basım içinde)
Cânân • İçkiye Benzer Bir Şey